

УДК 330.16

Олена Валентинівна РАЄВНЄВА

*д.е.н., проф., завідувач кафедри статистики і економічного прогнозування
ХНЕУ ім. С. Кузнеця*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0260-4249>

olena.raev@gmail.com

Ольга Іванівна БРОВКО

*к.е.н., доц. кафедри статистики і економічного прогнозування ХНЕУ ім. С.
Кузнеця*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0136-9355>

ol.iv.brovko@gmail.com

Су ЖУЙ

*аспірантка кафедри статистики і економічного прогнозування ХНЕУ ім. С.
Кузнеця*

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-8321-5838>

Surui 0929@gmail.com

ЕКОНОМІЧНА ПОВЕДІНКА ПІДПРИЄМСТВА: АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ВИЗНАЧЕННЯ ДЕФІНІЦІЇ

ECONOMIC BEHAVIOR OF THE ENTERPRISE: ANALYSIS OF THE ESSENCE OF THE DEFINITION

Анотації

Стаття присвячена аналізу дефініції "економічної поведінки підприємства". Представлено і обґрунтовано авторський підхід до розуміння економічної поведінки. Визначено, що вона є специфічною категорією, яка описується двома аспектами: перший – економічна поведінка залежить від змін зовнішнього середовища підприємства; другий – економічна поведінка пов'язана зі схильністю підприємства до менш ризикованих реакцій на зовнішні та внутрішні збурення. Розуміння економічної поведінки з цих двох аспектів дозволить підвищити ефективність прийняття рішень в умовах обраної траєкторії розвитку підприємства.

The article is devoted to a comparative analysis of modern definitions of the definition "economic behavior of an enterprise" by domestic and foreign scientists. The main reason for the differences in defining the essence of the category "economic behavior of the enterprise" is the existence of different approaches to understanding the theory of the enterprise. Based on the results of a comparative analysis of literary sources, the author's interpretation of this concept was formed. It is determined that economic behavior is a specific category, which is described by two aspects: the first - economic behavior depends on changes in the external

environment of the enterprise; the second - economic behavior is associated with the tendency of the enterprise to less risky reactions to external and internal disturbances. It has been proved that such a propensity does not depend on the operating conditions of the enterprise; therefore, it can be considered a stable component of the enterprise's behavior in the short and long term. Understanding economic behavior from these two aspects will improve the efficiency of decision-making in the conditions of the chosen trajectory of the enterprise's development. The article proves that the economic behavior of a business entity is determined primarily by the value of its economic potential, and the economic potential of any enterprise is the result of its economic behavior in previous periods.

Ключові слова: економічна поведінка, підприємство, управління, розвиток, рішення, стратегія.

Keywords: economic behavior, enterprise, management, development, decision, strategy.

ВСТУП

В умовах гіпердинамічного та ризикованого ринкового середовища економічний розвиток країни залежить від ефективної діяльності кожного підприємства, ефективність функціонування якого досягається за рахунок правильно обраної стратегії економічної поведінки. Економічна поведінка підприємства формується в залежності від стану об'єкта, на який впливають численні, слабо чи сильно формалізовані внутрішні і зовнішні фактори. Зростання впливу факторів невизначеності та нестабільності на формування економічної поведінки суб'єктів господарювання в умовах ринкової економіки свідчить про необхідність пошуку нових інструментів щодо аналізу та оцінки обраної стратегії економічної поведінки підприємства в короткостроковому та довгостроковому періодах.

На різних підприємствах економічна поведінка може суттєво відрізнятися і якщо керівництво компаній не буде враховувати типи поведінки, то може виникнути ситуація, яка призведе до протиріччя між характером економічної поведінки та комплексом дій щодо прийняття й реалізації ефективних управлінських рішень. При дослідженні економічної поведінки підприємств не повинні цікавити проблеми, пов'язані з тим, діють підприємства у своїй господарській діяльності чи абсолютно раціонально, чи обмежено раціонально, чи переціно раціонально, тобто розв'язання такої

проблеми лежить в основі теоретичних суперечок між представниками неокласичної економічної теорії, інституціоналізму чи біхевіоризму.

Відповідно до теоретичних положень інституціоналізму ключовою ціллю економічної поведінки підприємства є оцінка на основі аналізу рівня й динаміки трансакційних витрат та їх мінімізація, однак для цього немає відповідної статистичної бази. Багатьма вченими вважається, що у зв'язку з відсутністю необхідної статистичної бази, яка необхідна для проведення дослідження, найефективніше використовувати показники економічної поведінки суб'єкту господарювання, що відображені в результатах їхньої господарської діяльності та які, по суті, є наслідком їхньої економічної поведінки. Таким чином, алгоритм визначення економічної поведінки суб'єкту господарювання в системі взаємодії з іншими сферами має наступний вигляд (рис. 1):

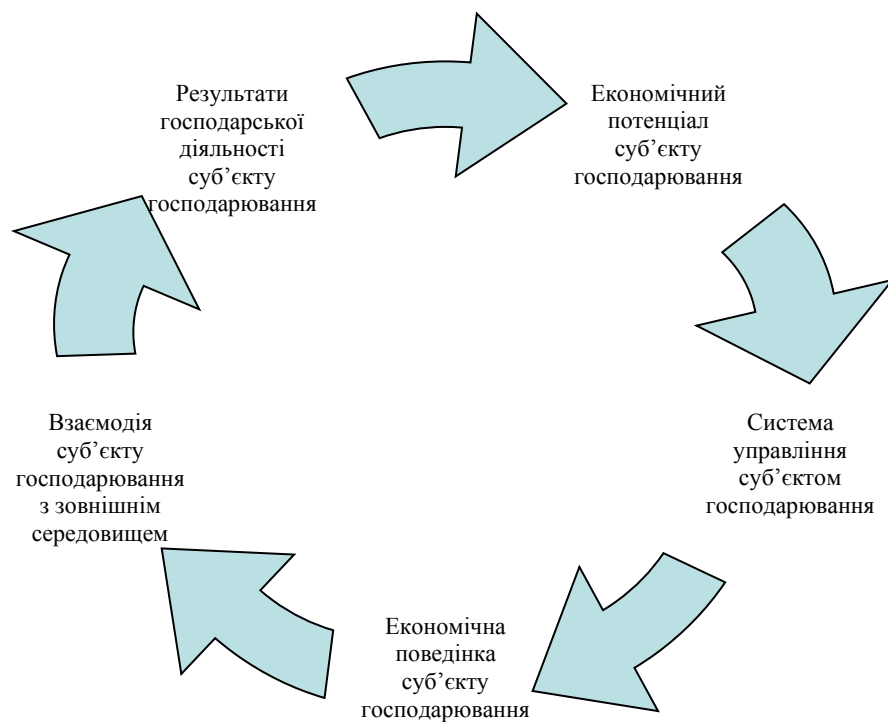

Рис. 1. Алгоритм визначення економічної поведінки суб'єкту господарювання

Таким чином, економічна поведінка суб'єкту господарювання визначається насамперед величиною його економічного потенціалу, а сам

економічний потенціал будь-якого підприємства є результатом його економічної поведінки в попередні періоди. В свою чергу, глобальні трансформаційні процеси, що супроводжуються різними етапами розвитку вітчизняних підприємств і які відображають радикальні зміни самих різних аспектів їх життєдіяльності, дають підстави для постійного дослідження визначення категорії «економічна поведінка» та «економічна поведінка підприємства».

МЕТА РОБОТИ

Метою статі є дослідження підходів вітчизняних та зарубіжних вчених щодо розуміння економічної поведінки підприємства та визначення передумов її формування в короткостроковому та довгостроковому періодах функціонування суб'єкту господарювання.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті застосовано діалектичний метод пізнання економічних явищ, методи системного аналізу і синтезу, методи порівняння та узагальнення, компаративний аналіз. Інформаційною базою дослідження є наукові роботи вітчизняних і зарубіжних вчених, автореферати дисертаційних досліджень, монографії, наукові посібники, матеріали періодичних видань та Internet-ресурси.

РЕЗУЛЬТАТИ

Дослідженням сутності та особливостей категорій «економічна поведінка» та «економічна поведінка підприємства» займалися багато відомих вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, серед яких доцільно виділити: Н. Шибасєва, Г. Капленко, Н. Карачина, Г. Соколова, Ю. Заїка, А. Кудінова, В. Войтко, М. Войнаренко, О. Малиш, А. Верещагін, А. Сміт, А. Маршал, Г. Шмоллер, Ж.-Б. Сей, Г. Саймон, Р.Лукас, Н.Уоллес, М.Фрідмен, Ф.Кейтан, Дж.Сакс, Р. Коуз, Д. Норт, М. Вебер, Й. Шумпетер, В. Зомбарт, Р. Акофф, Е. Чандлер, Р.Зельтен та інші. Однак сучасне динамічне середовище вимагає нових досліджень у визначенні сутності категорії економічна поведінка підприємства, а також її взаємозв'язку з формуванням комплексу

управлінських рішень в діяльності суб'єктів господарювання.

Перші визначення окремих аспектів економічної поведінки представлені в роботах неоінституціоналістів, але більш детально розкрили сутність економічної поведінки монетаристи, серед яких є М. Фрідмен, Ф. Кейтан, Дж. Сакс. Вони доповнили теорію фірми теоретичними положеннями щодо адаптивних очікувань як квінтесенції попереднього досвіду функціонування суб'єкту господарювання [14].

Так, Р. Лукас, Н. Уоллес, представники теорії «інформаційної економіки», доповнили теорію фірми теоретичними положеннями про раціональні очікування підприємств, які формуються не лише під впливом їхнього попереднього досвіду, а й оцінок перспектив розвитку економіки загалом та самого підприємства. Дослідники вважають, що саме цими раціональними очікуваннями й визначається економічна поведінка підприємства як у короткостроковій, так й довгостроковій перспективі [15].

Г. Саймон, Р. Сайєра і Дж. Марча дали початок новому напрямку в економічній теорії – поведінковому, біхевіоризму. Їх складовими є теорії, які описують процес прийняття рішень підприємствами з акцентом саме на особу, яка приймає рішення. Поява цих напрямків досліджень викликана недоліками в теоретичних засадах неокласичної економічної науки. Оскільки в основі цих теорій лежить постулат раціональності економічної поведінки, то виникає необхідність у співставленні теоретичних моделей поведінки підприємств з їх реальною поведінкою на ринку [10].

Р. Зельтен зробив значний внесок в розвиток теорії біхевіоризму - визначив три рівні моделей прийняття рішень підприємствами: 1) на основі звички; 2) на основі уяви; 3) на основі логічних роздумів. Якщо треба прийняти просте рішення, включається лише сила звички, якщо складніше – сила уяви, якщо ще складніше – сила логічних роздумів. На його думку, саме таким є алгоритм прийняття рішень, зокрема щодо економічної поведінки підприємств [16].

Х. Лайбенстайн американський професор розширив межі теоретичних

положень біхеовіризму, ввівши категорію змінної раціональності поведінки суб'єктів господарювання. Він довів, що фірми, як і особи, поводять себе більш чи менш розсудливо в залежності від обставин, в яких вони знаходяться або функціонують [10].

Крім розглянутих вище підходів та наукових шкіл до визначення сутності «економічна поведінка підприємства» існують і інші. Багатьма вченими було акцентовано увагу на тому, що проблема чіткого висвітлення сутності поведінкових засад розвитку підприємств потребує більш глибокого у методологічному змісті аналізу та здійснення системних сучасних досліджень. Так, наприклад, Г. Беккер і Т. Шульц [1], стверджують, що економічна поведінка є універсальною домінантою людської поведінки в будь-яких формах, де є ситуація вибору між обмеженими ресурсами. Погоджуючись із наведеним вище трактуванням, можна вважати, що економічна поведінка є універсальною домінантою поведінки будь-якого підприємства.

Серед вітчизняних вчених дослідження сутності економічної поведінки підприємства активно ведуться протягом останніх десятиріч – перші ґрунтовні наукові праці у цьому напрямку з'явилися на початку ХХІ століття. Спочатку більшість із них мали загальний характер, зараз у дослідженнях українських вчених все більше висвітлюються особливості економічної поведінки підприємств різних галузей народного господарства.

Так, В. Дементьев стверджує, що економічна поведінка підприємства в істотній мірі формується під впливом системи влади, в рамках якої функціонує, і яка включає контроль і вплив з боку одних агентів і підпорядкування з боку інших [4]. Н. Шибяєва в своїх дослідженнях визначає економічну поведінку як впорядковану сукупність дій суб'єктів господарювання, спрямовану на досягнення економічних цілей в умовах специфічних господарських систем з урахуванням ціннісних установок [9]. В. Войтко використовує категорію "поведінка" відповідно до виробничої організації і визначає її на основі міждисциплінарного підходу як

"...характер дії людей та їх угруповань, що здійснюються під впливом певних факторів в тих чи інших умовах діяльності. Управління поведінкою організації розглядається як вплив на характер дії організації через введення в дію визначеної системи факторів для упорядкування її внутрішньої організованості та взаємодії з навколишнім середовищем" [3].

Г. Капленко економічну поведінку підприємства у своїх дослідженнях визначає економічну поведінку підприємства як "...стратегічно визначений напрям взаємопов'язаних, цілеспрямованих тактичних дій, методів, способів і реакцій на непередбачуваний розвиток подій і зростаючу конкуренцію з метою забезпечення реалізації конкретно визначених цілей і місії підприємства в обраній сфері діяльності" [6]. Під економічною поведінкою підприємства Г. Соколова [10] розуміє поведінку, пов'язану з вибором економічних альтернатив задля раціонального вибору, в якому мінімізуються витрати і максимізується чистий дохід суб'єкта господарювання.

В своїх дослідженнях О. Малиш дає відмінне від інших визначення економічного управління ринковою поведінкою підприємства. Автор вважає, що це «сукупність процесів формування, обґрунтування і застосування підприємством підходів, способів та методів економічного маневрування керованими параметрами діяльності підприємства з метою забезпечення результативності його функціонування в ринковому просторі» [11]. З цього виходить, що у процесі дослідження економічної поведінки підприємств його предметом можуть бути лише керовані параметри його діяльності, а некеровані не слід брати до уваги.

А. Верещагін під економічною поведінкою підприємства розуміє діяльність організаційно-оперативного або стратегічного характеру з досягнення цілей господарюючого суб'єкта, основана на виявленні пріоритетних завдань розвитку, зборі та дослідженні інформації про ринки, конкуренти та їх стратегії, визначенні, критичному аналізі, коригуванні та втіленні конкретних способів реалізації цілей і завдань фірми [2]. Головною відмінністю даного трактування від інших є те, що автор робить висновок

про необхідність врахування в економічній поведінці підприємств інформації про ринки, конкурентів та їх стратегій.

Багато вітчизняних вчених не обмежуються вузьким трактуванням поняття «економічної поведінки підприємства» при проведенні власних наукових досліджень. Наприклад, О. Кузнєцов дійшов висновку, що «типологія поведінки суб'єктів ринкової економіки може бути побудована на основі розвитку методологічного підходу Дж. Мута та Р. Лукаса. Даний підхід розрізняє адаптивні очікування та раціональні очікування. Адаптивні очікування, що лежать в основі монетаристської концепції розвитку економіки, полягають в тому, що господарюючі суб'єкти формують свої рішення і свою поведінку в залежності тільки від минулого досвіду і вилученої з нього інформації. Майбутнє є тут лише зліпком з минулого. Але такий підхід неадекватний сучасній постіндустріальній економіці, її динамізму і глибоким соціально-економічним зрушенням. Раціональні очікування, на думку автора, складаються з урахуванням інформації як минулих періодів, так і поточного періоду, у тому числі прогнозованої інформації про перспективи розвитку економіки. Майбутнє тут виходить з минулого досвіду, збагачується теперішнім досвідом і певною мірою передбачається. Саме по лінії розмежування адаптивних і раціональних очікувань проходить риска, яка відділяє адаптивну поведінку господарюючих суб'єктів від їх перспективної поведінки. Якщо адаптивна поведінка готова лише відтворити минулий досвід, то перспективна поведінка орієнтована на творчість нового досвіду» [5]. Виокремлення короткострокової та довгострокової економічної поведінки підприємства дозволяє поглиблювати, деталізувати аналіз цього процесу в умовах ринкової економіки.

Головною причиною відмінностей у визначенні сутності категорії «економічна поведінка підприємства» полягає у існуванні різних підходів до розуміння теорії підприємства. Так, при дослідженні економічної поведінки підприємства Л. Саакова стверджує, що «очевидно, що розвиток нової

інституційної теорії дає можливість по-новому побачити підприємство як найважливішого учасника процесу задоволення споживчих цінностей. Якщо класична теорія економіки розглядала підприємство як систему з перетворення вихідних ресурсів у готову продукцію (основна функція підприємства – виробнича), то інституційна теорія розглядає підприємство як пучок контрактів або домовленостей між учасниками процесу створення цінності» [16]. В. Цапенко вважає що вивчення економічної поведінки підприємства є необхідним і важливим, так як вона представляє собою основу для прийняття управлінських рішень [12]. Н. Карачин в своїх роботах дотримується твердження, що процес формування економічної поведінки підприємства має відтворювати такий взаємозв'язок: стратегія підприємства → стратегічна поведінка підприємства → економічна поведінка підприємства [7].

Деякі автори доводять, що економічна поведінка пов'язана насамперед із сформованою стратегією підприємства та виступає інструментом її реалізації. Так, Г. Капленко [6] економічну поведінку підприємства трактує як: «стратегічно визначений напрям взаємопов'язаних, цілеспрямованих тактичних дій, методів, способів і реакцій на непередбачуваний розвиток подій і зростаючу конкуренцію з метою забезпечення реалізації конкретно визначених цілей і місії підприємства в обраній сфері діяльності».

Інший підхід в визначенні сутності категорії «економічна поведінка підприємства» присутній у Ю. Заїки [5], під якою розуміється стратегічно визначений напрям взаємопов'язаних, цілеспрямованих дій, методів і способів для реалізації пріоритетних цілей підприємства в умовах адаптації до змін, що пов'язані з вибором раціональних економічних альтернатив, в якому мінімізуються витрати і максимізується чистий дохід.

При дослідженні економічної поведінки підприємства в сучасних умовах господарювання А. Кудінова пропонує виділяти три рівні економічної поведінки: стратегічного (постановка цілей), тактичного (різні етапи життєвого циклу) та ситуативного (реакція на конкретну ситуацію)

[10]. В умовах нестабільного зовнішнього середовища такий підхід є доцільним, так як більшість науковців пов'язують економічну поведінку підприємства із максимізацією результатів. При дослідженні економічної поведінки з урахуванням результативності рішень, перш за все, необхідно визначити, на що вона впливає та від чого залежить.

ВИСНОВКИ

Дослідження еволюції розуміння сутності категорії «економічна поведінка підприємства» відбувалось за двома напрямками: за об'єктом (обумовленість поведінки умовами, обставинами, ситуацією, системою відносин) і за суб'єктом (залежність поведінки від інтересів, цінностей, потреб, мотивів, стереотипів). Аналіз існуючих підходів у трактуванні поняття «економічна поведінка підприємства» дозволив дійти висновку, що серед вітчизняних та зарубіжних вчених специфічні риси економічної поведінки підприємства переважно визначаються на підставі поєднання неокласичного та інституціонального підходів до розуміння цієї дефініції.

За результатами компаративного аналізу літературних джерел сформовано авторське тлумачення цього поняття. Так, під економічною поведінкою підприємства доцільно розуміти поєднання цілеспрямованих і спонтанних управлінських реакцій, що відтворюють сутність та характер економічного розвитку підприємства у короткостроковій та довгостроковій перспективі, яка зумовлена синергетичним впливом об'єктивних і суб'єктивних факторів внутрішнього й зовнішнього середовища та спрямована на досягнення цілей розвитку суб'єкту господарювання з урахуванням його потенційних та реальних ресурсних можливостей. Підтримуючи думку Н. Карачин, вважаємо, визначення економічної поведінки повинно стосуватися варіативної та стабільної складової як в короткостроковому, так і в довгостроковому періодах. У короткостроковому періоді економічна поведінка підприємства спрямована на вирішення поточних рішень з метою максимізації їх результативності, у довгостроковій перспективі економічна поведінка підприємства може змінювати, коригувати

стратегічні плани і служить додатковим фактором адаптивного корегування майбутньої траєкторії розвитку підприємства. Формування майбутньої траєкторії розвитку підприємства відбувається під впливом факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, у тому числі певних правил, формальних і неформальних обмежень.

Список використаних джерел

1. Андрієнко Н. М. Модель адаптивної поведінки підприємства як відкритої системи. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 3. С. 188–193

2. Войнаренко М.П. Фактор економічної поведінки у діяльності підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. №.6. Т.1. С.61-65.

3. Войтко В.В. Управління поведінкою організації (на прикладі промислових підприємств): автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.01 / В.В. Войтко; Харківський національний економічний університет. — Х., 2004. — 21 с.

4. Дементьев В. В. Влада в системі економічних відносин: автореф. дис... д-ра. екон. наук: 08.01.01 / В. В. Дементьев; Донец. нац. ун-т. — Донецьк, 2004. — 31 с.

5. Заїка Ю. А. Концептуальні підходи до управління економічною поведінкою торговельних підприємств. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності* : збірник наукових праць : у 2-х вип. ПДТУ. Мариуполь, 2012. Вип. 1, Т. 1. — С. 223 – 228.

6. Капленко Г.В. Формування економічної поведінки підприємств: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.01 / Г.В. Капленко; НАН України; Інститут регіональних досліджень. — Л., 2005. — 20 с

7. Карачина Н.П. Економічна поведінка машинобудівних підприємств: автореф. дис... докт. екон. наук: 08.00.04 / Н.П. Карачина; Національний університет "Львівська політехніка". — Л., 2012. — 48 с.

8. Кулинич М. Б. Цифрова трансформація вітчизняних підприємств

сучасних умовах. *Економіка, управління та адміністрування*. 2019. № 3 (89).С. 8–15.

9. Мороз О. В., Карачина Н. П., Острий І. Ф. Сучасність та перспективи дослідження економічної поведінки підприємств. *Економіка та держава*. 2017. № 4. С. 16–20.

10. Петришин Л. П. Економічна поведінка сільськогосподарських підприємств мінливому середовищі розвитку: монографія. – Львів: Сполом, 2021. – 442 с.

11. Удачина К.О. Моделювання економічної поведінки суб'єктів господарювання: автореф. дис... канд. матем. наук: 08.00.11 / К.О. Удачина; Вищий навчальний заклад УКООПСПЛКІ «Полтавський університет економіки і торгівлі. — Дніпро, 2017. — 22 с.

12. Цапенко В.Ю. Економічна поведінка підприємств як основа для прийняття управлінських рішень. *Бізнес Інформ*. 2014. №11. С. 313—317.

13. Чміль Г. Л. Трансформація поведінки економічних суб'єктів споживчого ринку в умовах цифровізації. Сучасні реалії економічного розвитку регіонів, галузей, підприємств, бізнесу: монографія /за ред. Л.М. Савчук, Л.М. Бандоріної. Дніпро: Пороги, 2020. С. 374–383. URL: <https://elib.hduht.edu.ua/handle/123456789/5862>

14. Чміль Г.Л. Адаптивна поведінка суб'єктів споживчого ринку в умовах цифрової трансформації економіки: теорія, методологія та практика : монографія/ Г.Л. Чміль. – Х.: Видавництво Іванченка І. С. , 2021. – 377 с.

15. *Advances in Behavioral Economics*. Edited by C.F. Camerer, G.Loewenstein, M.Rabin /Princeton University Press, 2003.

16. Udachyna K. O., Bandorina L. M., Savchuk L. M. Modelling the economic entity behaviour in the framework of the selected strategy. *Economic Annals-XXI*. – 2017. № 164 (3–4). С. 85–89. DOI: <http://soskin.info/userfiles/file/Economic-Annals-pdf/DOI/ea-V164-19.pdf>.

References

1. Andrienko N.M. Model of adaptive behavior of the enterprise as an open

system. *Global and national economic problems*. 2015. Issue 3. P. 188–193 (in Ukrainian).

2. Voinarenko M.P. The factor of economic behavior in the activity of enterprises. *Bulletin of the Khmelnytskyi National University*. 2011. No. 6. T.1. P.61-65. (in Ukrainian).

3. Voitko V.V. Management of organizational behavior (on the example of industrial enterprises): autoref. Dis... Cand. economy Sciences: 08.06.01 / V.V. Voitko; Kharkiv National University of Economics. — Kh., 2004. — 21 p. (in Ukrainian).

4. Dementiev V. V. Power in the system of economic relations: autoref. dis... Ms. economic sciences: 08.01.01 / V. V. Dementiev; Donets national Univ. - Donetsk, 2004. - 31 p. (in Ukrainian).

5. Zaika Yu. A. Conceptual approaches to the management of economic behavior of trade enterprises. *Theoretical and practical aspects of economics and intellectual property: a collection of scientific works*: in the 2nd issue. PDTU Mariupol, 2012. Vol. 1, Vol. 1. - pp. 223 - 228. (in Ukrainian).

6. Kaplenko G.V. Formation of economic behavior of enterprises: autoref. Dis... Cand. economy Sciences: 08.06.01 / G.V. Kaplenko; NAS of Ukraine; Institute of Regional Studies. — L., 2005. — 20 p (in Ukrainian).

7. Karachina N.P. Economic behavior of machine-building enterprises: autoref. dis... doc. economy Sciences: 08.00.04 / N.P. Karachi; Lviv Polytechnic National University. — L., 2012. — 48 p. (in Ukrainian).

8. Kulynych M. B. Digital transformation of domestic enterprises in modern conditions. *Economy, management and administration*. 2019. No. 3 (89). P. 8–15. (in Ukrainian).

9. Moroz O. V., Karachina N. P., Ostryi I. F. Modernity and prospects of the study of the economic behavior of enterprises. *Economy and the state*. 2017. No. 4. P. 16–20. (in Ukrainian).

10. Petryshyn L.P. Economic behavior of agricultural enterprises in a changing environment of development: monograph. - Lviv: Spolom, 2021. - 442 p.

11. The luck of K.O. Modeling of the economic behavior of economic entities: autoref. Dis... Cand. we have Sciences: 08.00.11 / K.O. Luck; Higher educational institution of the UKOOPSPILKA "Poltava University of Economics and Trade. — Dnipro, 2017. — 22 p. (in Ukrainian).

12. Tsapenko V.Yu. Economic behavior of enterprises as a basis for making managerial decisions. *Business Inform.* 2014. No. 11. P. 313-317. (in Ukrainian).

13. Chmyl G. L. Transformation of the behavior of economic subjects of the consumer market in conditions of digitalization. Modern realities of economic development of regions, industries, enterprises, business: monograph / edited by L.M. Savchuk, L.M. Bandorina. Dnipro: Porogy, 2020. P. 374–383. URL: <https://elib.hduht.edu.ua/handle/123456789/5862> (in Ukrainian).

14. Chmiel G.L. Adaptive behavior of consumer market subjects in the conditions of digital transformation of the economy: theory, methodology and practice: monograph/ G.L. Bumblebee - Kh.: Ivanchenko I. S. Publishing House, 2021. - 377 p. (in Ukrainian).

15. Advances in Behavioral Economics. Edited by C.F. Camerer, G. Loewenstein, M. Rabin / Princeton University Press, 2003.

16. Udachyna K. O., Bandorina L. M., Savchuk L. M. Modeling the economic entity behavior in the framework of the selected strategy. *Economic Annals-XXI.* – 2017. No. 164 (3–4). C. 85–89. DOI: <http://soskin.info/userfiles/file/Economic-Annals-pdf/DOI/ea-V164-19.pdf>.